

**Preduzeća
i
Privatizacija**

**Predavanja
Osnovi ekonomije
Školska godina 2012/13
Beograd, Decembar 2012**

Preduzeća

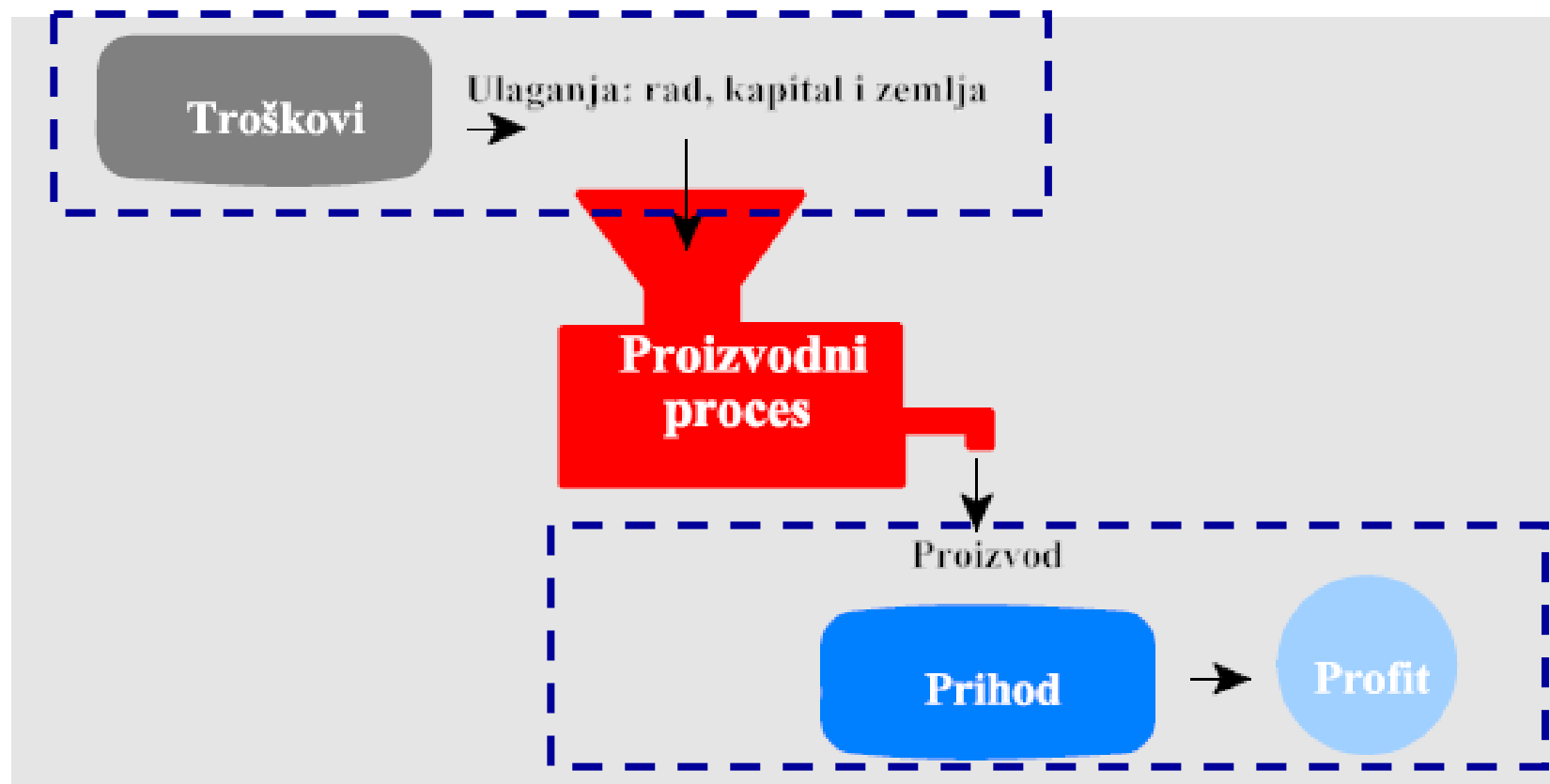

Šta je preduzeće

- **Preduzeće je pravno lice koja obavlja delatnost radi sticanja dobiti**
- **Preduzeće ima:**
  - **Vlasnika**
  - **Upravu**
  - **Cilj poslovanja**
  - **Imovinu (obaveze)**
  - **Organizaciju**
  - **Prihode i rashode (tok gotovine ili “cash flow)**
  - **Obavlja poslovnu ili finansijsku delatnost**

Šta je preduzeće: realni procesi

Preduzeće i ugovori

- **Tržište je skup kupoprodajni ugovora (i drugih transakcionih ugovora)**
- **Preduzeće je, takodje, skup ugovora, na primer:**
  - **O najmu rada: izmedju radnika i uprave; izmedju vlasnika i uprave**
  - **O imovinskim odnosima (ugovor o osnivanju preduzeća)**

Ronald Kouz (Ronald Coase): Priroda preduzeća, 1937

“Van preduzeća, proizvodnja je usmerena kretanjem cena i koordinirana nizom transakcija na tržištu. Unutar preduzeća, ove tržišne transakcije bivaju eliminisane i umesto komplikovanih tržišnih struktura na kojima se obavlja razmena dolazi do pojave preduzetnika koordinatora koji usmerava proizvodnju. Jasno je da je reč o alternativnim metodama koordinacije proizvodnih procesa.”

Vrste preduzeća

- **Najšira teorijska podela preduzeća uzima u obzir dva kriterijuma:**
  - **Svojinu odnosno prisvajanje**
  - **Upravljanje**
- **Društva lica**
- **Društva kapitala**

Društva lica

- **Sopstvena preduzeća**
- **Ortakluk**

Društva kapitala

- **Deoničarska društva**
- **Akcionarska društva**
  - **Simultano i sukcesivno osnivanje**
  - **Upravljačke i prioritetne akcije**

Uporedjenje ortakluka i akcionarskog društva

	Akcionarsko društvo	Ortakluk
Likvidnost	Akcije se mogu lako unovčiti	Velika ograničenja
Prava glasa	Jedna akcija jedan glas	Opšta saglasnost
Porezi	Dvostruko	Na dohodak ortaka
Reinvestiranje i isplata dividendi	Razne mogućnosti	Gotovina se isplaćuje ortacima
Odgovornost	Ograničena	Lična i potpuna
Trajanje	Neprekidno	Ograničeno

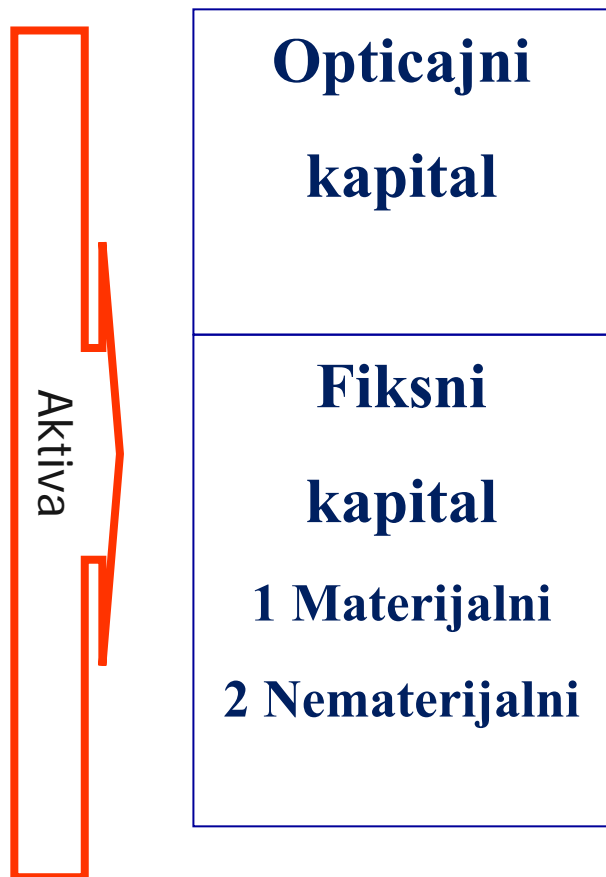
Korporativno upravljanje

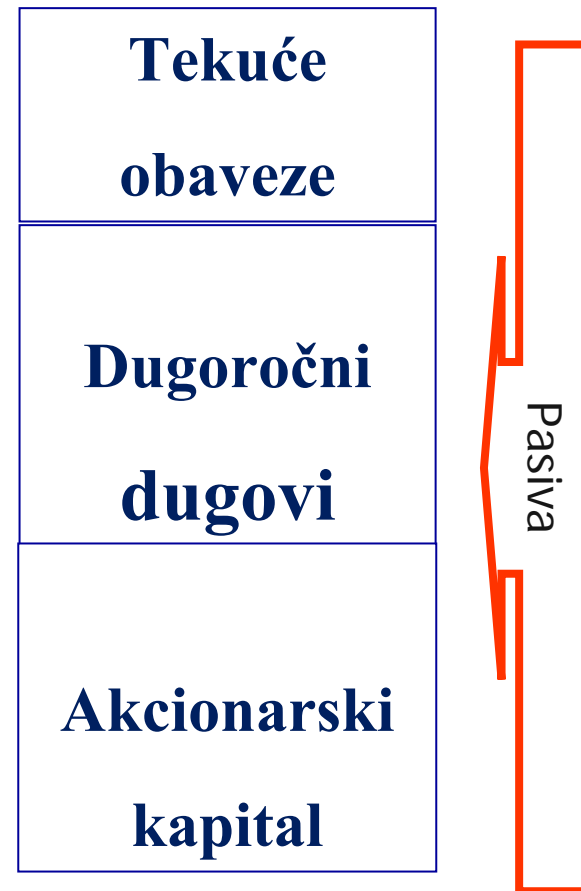

Akcionarsko društvo posmatrano kroz bilans stanja

Ukupna vrednost imovine

Vrednost preduzeća za investitore

Bilans imovine

- **Bilans predstavlja prikaz knjigovodstvenog stanja preduzeća na odredjeni dan (po pravilu, na kraju godine)**
- **Formula je:**
AKTIVA = OBAVEZE plus KAPITAL
- **Pojedinačno stavke na jednoj strani bilans ne moraju da odgovaraju stavkama na drugoj strani bilansa**
- **Bilans se tako pravi da je leva strana uvek jednaka desnoj strani**

Bilans imovine: primer

AKTIVA		PASIVA	
Obrtna sredstva	780	Tekuće obaveze	380
Gotovina	20	Dugovanja prodavcima	210
Kratkoročni depoziti	90	Zajmovi do 1 godine	30
Potraživanja prema kupcima	350	Ostala dugovanja	140
Zalihe	310	Pozajmljeni kapital	440
Tekuće investicije	10	Zajmovi do 5 godina	70
Osnovna sredstva	1180	Zajmovi preko 5 godina	370
Zemlja i zgrade	230	Kapital	1140
Mašine i oprema	800	Povlašćene akcije	100
Povezana preduzeća	110	Obične akcije	600
Nematerijalna ulaganja	40	Rezerve	440
Ukupno	1960	Ukupno	1960

Bilans imovine: primer

AKTIVA

Obrtna sredstva	780
Gotovina	20
Kratkoročni depoziti	90
Potraživanja prema kupcima	350
Zalihe	310
Tekuće investicije	10
Osnovna sredstva	1180
Zemlja i zgrade	230
Mašine i oprema	800
Povezana preduzeća	110
Nematerijalna ulaganja	40
Ukupno	1960

- Stavke se navode prema vremenu koje je potrebno da bi se pretvorile u gotov novac
- Prvo ide gotovina, pa sva ostala sredstva
- Obrtna sredstva su likvidnija od osnovnih sredstava

Likvidnost

- **Likvidnost je lakoća sa kojom se delovi imovine pretvaraju u gotov novac**
- **Najlikvidnija je gotovina, pa sva ostala sredstva**
- **Neka osnovna sredstva predstavljaju nematerijalna ulaganja koja se mogu pretvoriti u likvidna sredstva tek pri prodaji preduzeća**
- **Što je više likvidnih sredstava, to je veća verovatnoća da će preduzeće redovno da isplaćuje svoje tekuće i kratkoročne obaveze**
- **Likvidna sredstva imaju nižu stopu prinosa od osnovnih sredstava koja su najmanje likvidna**

Odnos duga i neto imovine

- **Previše zadužena preduzeća imaju visok odnos duga prema neto imovini**
- **Nisko zaduženo preduzeće:**

$$\text{Dug/Kapital} = \\ 820/1140 = 72\%$$

PASIVA	
Tekuće obaveze	380
Dugovanja prodavcima	210
Zajmovi do 1 godine	30
Ostala dugovanja	140
Pozajmljeni kapital	440
Zajmovi do 5 godina	70
Zajmovi preko 5 godina	370
Kapital	1140
Povlašćene akcije	100
Obične akcije	600
Rezerve	440
Ukupno	1960

Knjigovodstvena vrednost

- **Bilans stanja se izražava prema knjigovodstvenoj vrednosti stavki, tj. prema vrednosti po kojoj su nastale te stavke**
- **Tržišna vrednost je, po pravilu, različita.**

Bilans uspeha preduzeća

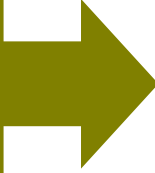
- **Bilans uspeha pokazuje poslovne rezultate preduzeća na tačno odredjen dan (po pravilu, na kraju godine)**
- **Formula poslovnog uspeha je:**
PRIHODI minus RASHODI = DOBIT
- **Leva strana bilansa uspeha jednaka je desnoj strani**
- **Bilans se izražava u dinarima**

Bilans uspeha: analitički primer

PRIHODI		RASHODI	
Prodaja u zemlji	700	Troškovi	1090
Prodaja u inostranstvu	770	Materijal	870
Industrijska svojina	15	Plate	220
Prihodi od finansijskih transakcija	20	Doprinosi i porezi	130
		Amortizacija	115
		Kamate	35
		Dobit	135
		Učešće zaposlenih	10
		Porez	35
		Dividende po privilegovan akcijama	10
		Dividende po običnim akcijama	60
		Odobreno rezervama	20
Ukupno	1505	Ukupno	1505

Bilans uspeha: knjigovodstveni izveštaj

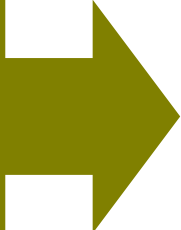
**Operativni
deo
izveštaja o
osnovnoj
delatnosti**

Operativni prihod	1470
Troškovi	-1090
Amortizacija	-115
Operativni dohodak	265
Ostali prihod	35
Prihod pre kamate i poreza (EBIT)	300
Kamate	-35
Oporezivi dohodak	265
Porezi	-165
Neto dohodak	100
Dividende	80
Odobreno rezervama	20

Bilans uspeha: knjigovodstveni izveštaj

Neoperativni
deo izveštaja
koji uključuje
ostale prihode
i finansijske
troškove, kao
što je kamata

Operativni prihod	1470
Troškovi	-1090
Amortizacija	-115
Operativni dohodak	265
Ostali prihod	35
Prihod pre kamate i poreza (EBIT)	300
Kamate	-35
Oporezivi dohodak	265
Porezi	-165
Neto dohodak	100
Dividende	80
Odobreno rezervama	20

Bilans uspeha: knjigovodstveni izveštaj

Operativni prihod	1470
Troškovi	-1090
Amortizacija	-115
Operativni dohodak	265
Ostali prihod	35
Prihod pre kamate i poreza (EBIT)	300
Kamate	-35
Oporezivi dohodak	265
Porezi	-165
Neto dohodak	100
Dividende	80
Odobreno rezervama	20

**Deo
izveštaja o
porezima**

Bilans uspeha: knjigovodstveni izveštaj

Operativni prihod	1470
Troškovi	-1090
Amortizacija	-115
Operativni dohodak	265
Ostali prihod	35
Prihod pre kamate i poreza (EBIT)	300
Kamate	-35
Oporezivi dohodak	265
Porezi	-165
Neto dohodak	100
Dividende	80
Odobreno rezervama	20

**Suštinski
deo izveštaja**

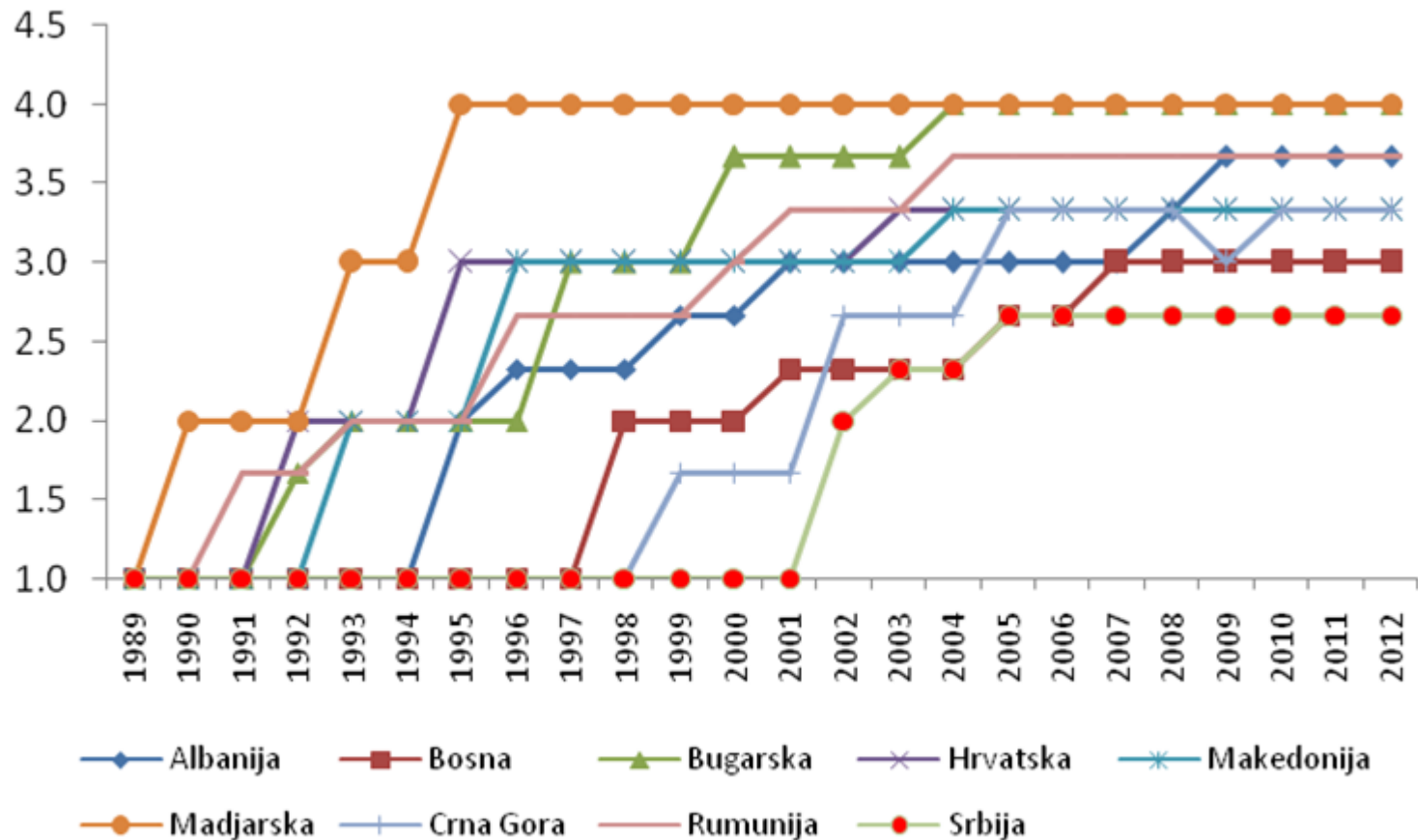

Privatizacija

EBRD: Napredak u privatizaciji na Balkanu

- **Srbija na poslednjem mestu,**
- **Na polovini puta.**

Razlozi za privatizaciju

- **Uvodjenje tržišne privrede**
- **Povećanje efikasnosti preduzeća**
- **Povećanje štednje i investicija**
- **Pokrivanje javnih dugova**

Privatizacija: početne dileme

- **Privatizacija uz naknadu**
  - Korporatizacija
  - Investicioni fondovi
  - Prodaja uz popust
  - Prodaja strateškim investitorima
- **Privatizacija bez naknade**
  - Raspodela zaposlenima ili gradjanima
  - Vaučeri
  - Lutrijska raspodela
- **Odredjivanje vrednosti preduzeća**
  - Knjigovodstvena vrednost
  - Prinosni metod
- **Izbor prioritetnih preduzeća**
  - Država odredjuje
  - Inicijativa zaposlenih
  - Inicijativa investitora

Modeli privatizacije

- **Model1: Prodaja uz diskont**
- **Model2: Besplatna podela**
- **Model3: Prodaja strateškom kupcu**

Tabela 5.2. Tri modela privatizacije

	Naknada		Kupci		Predmet		Obaveznost		Prihodi	
	Da		Ne		Akcije	Predu-zeće	Da	Ne	Predu-zeće	Bu-đzet
	Tržišna	Popust	Inves-titor	Zapos-leni						
Model1		✓		✓	✓			✓	✓	
Model2			✓	✓	✓			✓	✓	
Model3	✓			✓	✓		✓			✓